ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 12, Αρ. 3 (2023)

ICODL2023

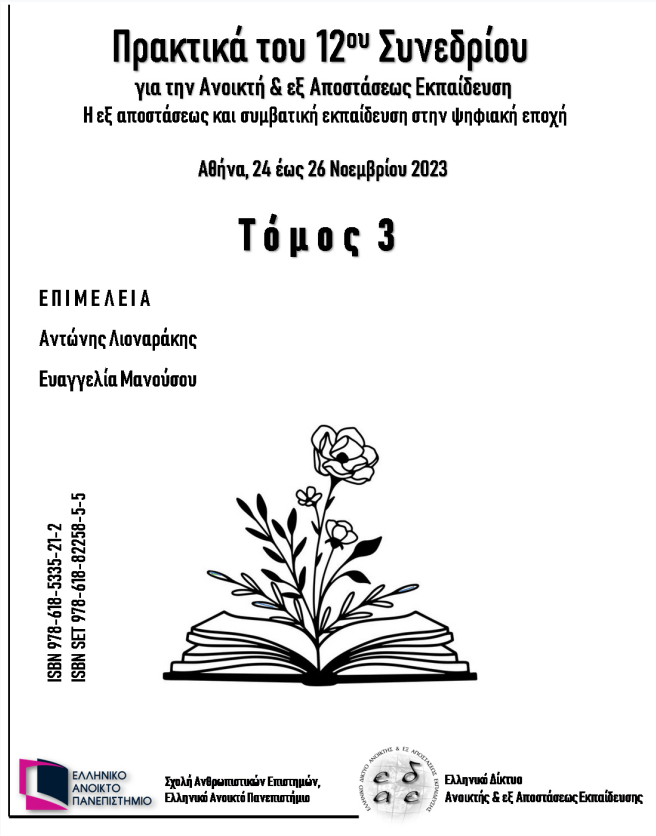

Διερεύνηση απόψεων εκπαιδευτικών μουσικής για την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Χριστίνα Σουρλατζή, Νικόλαος Κούκης

doi: 10.12681/icodl.5654

Copyright © 2024, Χριστίνα Σουρλατζή, Νικόλαος Κούκης

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Διερεύνηση απόψεων εκπαιδευτικών μουσικής για την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Researching the perceptions of music teachers on the implementation of the flipped classroom model in Secondary Education

Χριστίνα Σουρλατζή
Εκπαιδευτικός Μουσικής, ΠΕ79.01.
Μεταπτυχιακή Απόφοιτος ΕΑΠ
sourchristine@gmail.com

Νικόλαος Κούκης
ΣΕΠ ΕΑΠ
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
koukis.nikolaos@ac.eap.gr

Περίληψη

Το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αποτελεί μια μικτή παιδαγωγική μέθοδο διδασκαλίας που συνδυάζει την εξ αποστάσεως με την πρόσωπο-με-πρόσωπο διδασκαλία. Πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιείται διαδικτυακά, με ασύγχρονο τρόπο, ενώ το πρακτικό μέρος διενεργείται στην τάξη. Σκοπός της έρευνας που περιγράφεται εδώ ήταν να αξιολογήσει τον αντίκτυπο της πιθανής εφαρμογής του εν λόγω μοντέλου στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και το εξωτερικό με θέμα την εφαρμογή του μοντέλου στο μάθημα της μουσικής. Στη συνέχεια, διεξήχθη έρευνα, η οποία μελέτησε τις απόψεις των εκπαιδευτικών μουσικής για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εφαρμογής του συγκεκριμένου μοντέλου στο μάθημα της μουσικής. Η μελέτη κατέδειξε τη θετική άποψη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών να εφαρμοστεί η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά

ανεστραμμένη τάξη, πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, αλληλεπίδραση, δεξιότητες

Abstract

The flipped classroom model is a blended pedagogical teaching method that combines distance and face-to-face teaching. More specifically, the teaching of the educational material takes place online, in an asynchronous way, while the practical part is carried out in the classroom. The purpose of this research was to evaluate the impact of the possible application of this model on the teaching of music in Secondary Education. Initially, a literature review was carried out on research conducted in Greece and abroad regarding the application of the model in music education. Subsequently, a survey was conducted, which studied the opinions of music teachers regarding the benefits and drawbacks of implementing this model in music lessons. The study demonstrated the positive view of the participating teachers towards implementing the flipped classroom method in Secondary music education.

Keywords

Flipped classroom, benefits, drawbacks, interaction, skills

Εισαγωγή

Η πρόσφατη αύξηση των διαδικτυακών εφαρμογών προσφέρει ποικίλες δυνατότητες σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Ανάμεσα στα μοντέλα που έχουν αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση κατά τα τελευταία έτη κατατάσσεται και το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης. Πρόκειται για ένα μαθητοκεντρικό μοντέλο που χρησιμοποιεί τη διδασκαλία του εκπαιδευτικού υλικού έξω από την τάξη (Abeysekera & Dawson, 2015· Jia, 2019), διαδικτυακά και με ασύγχρονο τρόπο, ώστε ο χρόνος που απομένει στην τάξη ή υλοποιείται σε σύγχρονο διαδικτυακό περιβάλλον να αξιοποιείται ποιοτικά και πιο αποδοτικά. Κατά την εφαρμογή του επιδιώκεται η εστίαση στην ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευομένων σε πιο πρακτικές εργασίες, καθώς και σε ομαδικές δραστηριότητες που ενισχύουν τη διαδικασία της μάθησης (Bishop & Verleger, 2013· Harris, et al., 2016· Nurfaiziyah & Aminin, 2021· Sahin, 2020).

Τα πλεονεκτήματα του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης είναι πολλά. Καταρχάς, ενισχύει την εξατομικευμένη μάθηση (Bergmann & Sams, 2015) και παράλληλα ωθεί τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς στην ανάπτυξη ποικίλων στρατηγικών διδασκαλίας, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός ενεργητικού περιβάλλοντος μάθησης για τους μαθητές, οι οποίοι παύουν να είναι παθητικοί αποδέκτες γνώσεων

και γίνονται πιο δραστήριοι και ενεργοί (Nawi et al., 2015· Nurfaiziyah & Aminin, 2021· Weiger, 2021· Zainuddin & Halili, 2016· Zawilinski, Shattuck & Hansen, 2020). Επίσης, δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή (Zawilinski et al., 2020) αλλά και μεταξύ των μαθητών (Santikarn & Wichadee, 2018· Zainuddin & Perera, 2017), με αποτέλεσμα την τόνωση της αυτοπεποίθησης των πιο συνεσταλμένων μαθητών (Nawi et al., 2015). Επιπλέον, ενισχύει την αυτονομία του μαθητή (Santikarn & Wichadee, 2018· Zainuddin & Perera, 2017), καθώς και την ικανότητά του να σκέφτεται με πιο κριτικό τρόπο μέσα από μια σειρά διαφορετικών επιπέδων δραστηριοτήτων (Chao, 2021· Nurfaiziyah & Aminin, 2021) γεγονός που δύναται να οδηγήσει σε καλύτερη σχολική επίδοση (Akcayir & Akcayir, 2018· Sun & Wu, 2016· Zawilinski et al., 2020).

Από την άλλη πλευρά εντοπίζονται και αρκετά μειονεκτήματα στο συγκεκριμένο μοντέλο. Πρώτα από όλα, η παραγωγή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού σηματοδοτεί αυξημένο όγκο εργασίας για τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καλούνται να δημιουργήσουν βίντεο και κατάλληλες δραστηριότητες, που θα συνδράμουν την εξατομικευμένη μάθηση των μαθητών (Grant, 2013· Hwang, Lai & Wang, 2015). Επίσης, απαιτείται χρόνος για τον σχεδιασμό και τη μετατροπή του εκπαιδευτικού υλικού, ώστε να είναι κατάλληλο για διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης (Ng, Ng & Chu, 2022· Zainuddin & Halili, 2016). Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, η χαμηλή αυτοπεποίθησή τους, η άγνοια χρήσης των τεχνολογικών εργαλείων (Harris et al., 2016· Wikan & Molster, 2011) ή/και η άγνοια εύρεσης και χρήσης κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και διαδικτυακών πόρων (Nurfaiziyah & Aminin, 2021· Urgilés et al., 2019) ενδέχεται να αποτελέσουν τροχοπέδη στην εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης.

Μειονέκτημα θεωρείται, επίσης, η εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση να έχουν πρόσβαση οι μαθητές σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και στο Διαδίκτυο (Nawi et al., 2015· Sahin, 2020), η ανάγκη εξοικείωσης των μαθητών με τα τεχνολογικά μέσα που αξιοποιούνται για την ανεστραμμένη τάξη, καθώς και η γνώση από αυτούς των κανόνων διαδικτυακής συμπεριφοράς, ώστε να μην παρατηρούνται φαινόμενα ανάρμοστης συμπεριφοράς προς τους συμμαθητές τους, αλλά και προς τον διδάσκοντα (Waycott et al., 2010). Ακόμη, η αδιάφορη στάση των μαθητών απέναντι στο μοντέλο ή η άρνηση συμμετοχής τους σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες

(Nawi et al., 2015) αποτελεί πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς. Το γεγονός ότι δεν έχουν όλοι οι μαθητές την ικανότητα να αναλάβουν την ευθύνη της μάθησής τους (Nawi et al., 2015) οδήγησε στη διαπίστωση ότι το μοντέλο απευθύνεται περισσότερο σε φοιτητές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και όχι σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευση (Nurfaiziyah & Aminin, 2021).

Αφενός η δυναμική του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης και το ερευνητικό ενδιαφέρον για την εφαρμογή του και αφετέρου η έλλειψη ερευνών για την εφαρμογή του μοντέλου στο μάθημα της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα οδήγησαν στην επιλογή της πραγματοποίησης της έρευνας που παρουσιάζεται στο ανά χείρας άρθρο.

Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών μουσικής αναφορικά με τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα κατά την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Η παρούσα έρευνα οριοθετείται από τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια τα πλεονεκτήματα εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση;
2. Ποιες οι δυσκολίες εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση;

Το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της μουσικής

Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την αξιοποίηση του μοντέλου στο μάθημα της μουσικής είναι λίγες και εντοπίζονται κυρίως στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (Gerber & Eybers, 2021· Thalluri & Penman, 2016). Στην Ελλάδα είναι τρεις μόνο οι έρευνες για την εφαρμογή του μοντέλου. Μια πραγματοποιήθηκε σε δημοτικό σχολείο εστιάζοντας στην εκμάθηση του ρυθμού (Καρανικόλα, Κουτσούμπα & Μανούσου, 2022). Στην έρευνα αυτή αναδείχθηκε ότι τα βίντεο λειτούργησαν βοηθητικά για τους μαθητές στην κατανόηση του ρυθμού και επέτρεψαν στους εκπαιδευτικούς να ασχοληθούν εξατομικευμένα με τους αδύναμους μαθητές.

Η πρώτη που έγινε στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σε Μουσικό Λύκειο (Γραβάνης, 2021), ανέδειξε την ανάγκη για υλικοτεχνικό εξοπλισμό και για υποστήριξη κάθε μαθητή χωριστά και όταν το έχει ανάγκη. Η δεύτερη (Καλατζής, 2022) εστίασε στην

αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία των κρουστών οργάνων σε Μουσικά Σχολεία, αποδεικνύοντας ότι ένα κατάλληλα διαμορφωμένο για την εξ αποστάσεως διδασκαλία πολυμορφικό εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να βοηθήσει τον μαθητή να κατανοήσει σε βάθος θεωρητικές έννοιες και ρυθμικά σχήματα.

Σε διεθνές επίπεδο πραγματοποιήθηκε έρευνα για το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία της μουσικής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Αυστραλία (Grant, 2013), στην οποία καταδείχθηκαν η αξία της συνεργασίας των φοιτητών, καθώς και οι προκλήσεις των εκπαιδευτικών, όπως ο επιπλέον φόρτος εργασίας και η ανάγκη να ανταποκριθούν στον ρόλο του διευκολυντή, καθώς και η διασφάλιση της εμπλοκής των φοιτητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε ερευνά τους οι Edward, Asirvatham και Johar (2018) απέδειξαν ότι ένα μικτό μοντέλο μπορεί να οδηγήσει σε ευνοϊκά αποτελέσματα στην εκμάθηση της Ανατολικής Μουσικής, σε ανώτερες τάξεις (10η και 11η) της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη Σρι Λάνκα. Μια ακόμα επιτυχημένη εφαρμογή του μοντέλου στη θεωρία της μουσικής καταγράφεται στην έρευνα της Gawboy σε πρωτοετείς φοιτητές μουσικής του Πανεπιστημίου του Οχάιο (Duker et al., 2015).

Αναφορικά με τον αντίκτυπο της εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στην εκμάθηση μουσικών οργάνων η Matthews (2015) απέδειξε ότι η συνεργασία με επαγγελματίες μουσικούς της μπάντας του στρατού (US Army Field Band) μπορεί να βελτιώσει την απόδοση στο παίξιμο των χάλκινων πνευστών από τους φοιτητές. Αντίστοιχα, οι Ruokonen και Ruismäki (2016) διαπίστωσαν ότι μέσω συνεργατικών δραστηριοτήτων με τη χρήση μικτού μοντέλου επιτυγχάνονται η αύξηση των επιδόσεων και ο εμπλουτισμός των γνώσεων. Στην έρευνα των Hwang, Cher και Sung (2019) για τη διδασκαλία του κινέζικου μουσικού οργάνου *erhu* αναδείχθηκε ότι η διαδικτυακή φάση του μοντέλου μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στη διδασκαλία και να διατηρήσει την αλληλεπίδραση των μαθητών εκτός τάξης. Ο Wang (2018) σε έρευνα για τη διδασκαλία του πιάνου διαπίστωσε ότι μέσω του μοντέλου αυτού προωθείται η ανεξαρτησία του μαθητή. Η Akbel (2018) απέδειξε ότι η απόδοση των φοιτητών στο παίξιμο του βιολοντσέλου επιτυγχάνεται καλύτερα με το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης από ότι με το συμβατικό μοντέλο, καθώς η τεχνική και η ερμηνεία στο παίξιμο βελτιώθηκε. Η πιο πρόσφατη έρευνα είναι αυτή των Ng et al. (2022) σε 122 μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε σχολεία του Χονγκ

Κονγκ, στην οποία διαπιστώθηκε η θετική στάση τους στην εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης.

Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών μουσικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση διαπιστώνεται ότι δεν είναι πολλές οι έρευνες για την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της μουσικής. Επιπλέον, καμία από αυτές δε μελετά τις απόψεις των εκπαιδευτικών μουσικής στην Ελλάδα.

Συμμετέχοντες

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 33 εκπαιδευτικούς μουσικής που εργάζονται σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στο Σχήμα 1 απεικονίζεται το επίπεδο της γνώσης στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) των συμμετεχόντων στην έρευνα, παράγοντας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των απόψεών τους για το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης.

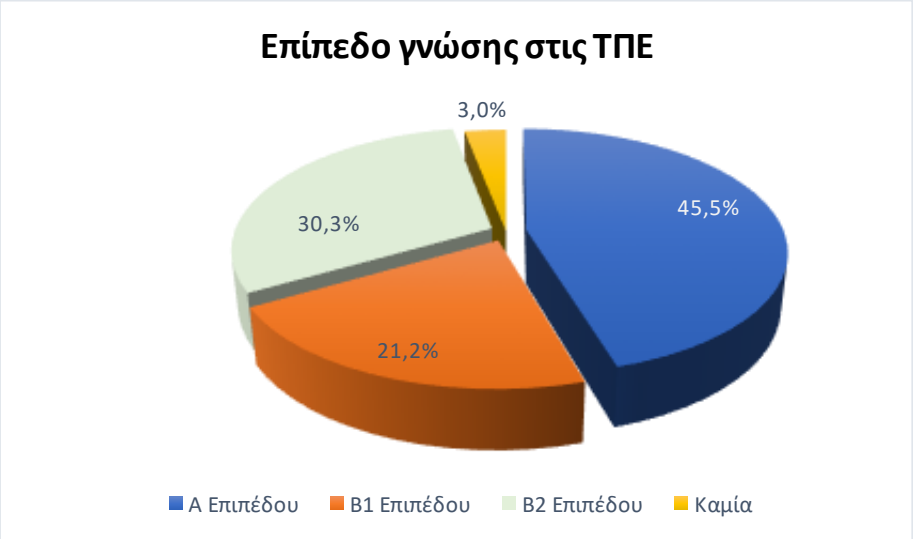

Σχήμα 1: *Επίπεδο γνώσης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών των συμμετεχόντων*

Στον Πίνακα 1 αποτυπώνονται τα στοιχεία που σκιαγραφούν το προφίλ των συμμετεχόντων.

Πίνακας 1: *Προφίλ συμμετεχόντων στην έρευνα*

ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ	ΤΙΜΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΦΥΛΟ	Άνδρας	10	30,3%
	Γυναίκα	23	69,7%
ΗΛΙΚΙΑ	22-30	5	15,2%
	31-35	12	36,4%
	36-40	3	9,1%
	41-45	4	12,1%
	46-50	6	18,2%
	50+	3	9,1%
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Πτυχίο Παιδαγωγικής Ακαδημίας	2	6,1%
	Πτυχίο ΑΕΙ	14	42,4%
	Πτυχίο Ωδείου	3	9,1%
	Master συναφές	3	9,1%
	Master μη συναφές	5	15,2%
	Integrated Master	2	6,1%
	Διδακτορικό	3	9,1%
	ΙΕΚ ειδικής αγωγής	1	3,0%
ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	0	2	6,1%
	1-10	19	57,6%
	11-20	8	24,2%
	21-30	4	12,1%
ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Αναπληρωτής	18	54,5%
	Μόνιμος	14	42,4%
	Ωρομίσθιος	1	3,0%
ΣΧΟΛΕΙΟ	Γενικό Δημόσιο Σχολείο	23	69,7%
	Μουσικό Γυμνάσιο	8	24,2%
	Ιδιωτικό Σχολείο	1	3,0%
	Μουσικό Λύκειο	1	3,0%
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΠΕ	Α Επιπέδου	15	45,5%
	Β1 Επιπέδου	7	21,2%
	Β2 Επιπέδου	10	30,3%
	Καμία	1	3,0%

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξήχθη μεταξύ 30 Μαΐου και 12 Ιουνίου 2023. Η επιλογή του δείγματος ήταν τυχαία με μοναδικό κριτήριο συμμετοχής τη διδασκαλία σε σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ανώνυμου on-line ερωτηματολόγιου (εφαρμογή Google Forms) που είχε κλειστές ερωτήσεις με χρήση της κλίμακας Likert («1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=πολύ και 5=πάρα πολύ») και δύο ερωτήσεις ανοικτού τύπου.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε ειδικά για την κάλυψη των αναγκών της συγκεκριμένης έρευνας και αναπτύχθηκε με βάση τη βιβλιογραφία. Λόγω της πίεσης

του χρόνου διανομής και συμπλήρωσής του δόθηκε σε έμπειρο ερευνητή του πεδίου της ηλεκτρονικής μάθησης, ο οποίος έκανε σχόλια με σκοπό τη βελτίωσή του, τα οποία και αξιοποιήθηκαν στο σύνολό τους. Επιπλέον, οι τιμές που καταγράφηκαν κατά τον έλεγχο εσωτερικής συνέπειας της κλίμακας με αξιοποίηση του δείκτη Cronbach alpha, έδειξαν ότι η συνέπεια της κλίμακας ήταν πολύ υψηλή (συνολική τιμή α=0,949).

Εφαρμόστηκε δειγματοληψία χιονοστιβάδας, καθώς ζητήθηκε από όσους εκπαιδευτικούς έλαβαν το ερωτηματολόγιο να το προωθήσουν για συμπλήρωση σε άλλους συναδέλφους τους.

Ευρήματα της έρευνας

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις δυσκολίες εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα, οι εκπαιδευτικοί μουσικής χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για τον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση του μαθήματος της μουσικής σε μέτριο βαθμό, όπως συμβαίνει και με τη γνώση τους για το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης. Σημαντική θεωρούν την πρόκληση του σχεδιασμού και της παρουσίασης του εκπαιδευτικού υλικού στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης και παράλληλα εκτιμούν ότι είναι σε θέση να δημιουργήσουν κατάλληλο εκπαιδευτικό περιεχόμενο, ώστε να κατανοήσουν οι μαθητές καλύτερα τις μουσικές έννοιες, ενώ ταυτόχρονα πιστεύουν ότι μέσω του μοντέλου αναπτύσσεται σημαντικά η συνεργασία μεταξύ των μαθητών, η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και η αυτονομία τους.

Στο Σχήμα 2 παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης, όπως αυτά προέκυψαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες.

Πίνακας 2: *Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής*

Ερώτημα - Δήλωση	Μέση Τιμή	Τυπική Απόκλιση
Αξιοποιώ τις ΤΠΕ για τον σχεδιασμό και τη διδασκαλία του μαθήματος	3,33	1,11

Αξιοποιώ την πλατφόρμα e-class στη διδασκαλία	2,21	1,24
Αξιοποιώ ψηφιακές εφαρμογές μουσικής	2,79	1,22
Γνωρίζω το μοντέλο ανεστραμμένης τάξης και την παιδαγωγική του αξία	3,15	1,20
Χρησιμοποιώ το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης	2,21	1,27
Υλικοτεχνική υποδομή (κατοχή σύγχρονου ηλεκτρονικού υπολογιστή)	3,58	1,25
Ποιότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο	4,06	1,00
Ποιότητα εικόνας και ήχου σε σύγχρονης διαδικτυακή διδασκαλία	4,00	1,32
Σχεδιασμός, δόμηση, παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης	3,64	1,29
Επιπλέον φόρτος εργασίας σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία	3,45	0,87
Δέσμευση περισσότερου χρόνου προετοιμασίας και ενασχόλησης	3,55	0.87
Απαίτηση για επιπλέον τεχνικές γνώσεις (δημιουργία υλικού)	3,88	0,96
Προσδοκία κινητοποίησης των μαθητών σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία	3,85	1,15
Παροχή επιπλέον ευκαιριών αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτικού με τους μαθητές	3,97	0,95
Παροχή επιπλέον ευκαιριών αλληλεπίδρασης των μαθητών/τριών μεταξύ τους	4,03	1,02
Είμαι σε θέση να δημιουργήσω κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, προκειμένου οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν μουσικές έννοιες	3,58	0,94
Έχω την ικανότητα να σχεδιάσω το μάθημα της Μουσικής σύμφωνα με το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης με σαφείς μαθησιακούς στόχους	3,33	1,05
Είμαι σε θέση να διαχειριστώ με παιδαγωγικό τρόπο διαδικτυακούς πόρους για τον σχεδιασμό με το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης	3,24	1,09
Μπορώ να διαμορφώσω το μάθημά μου εισάγοντας μηχανισμούς παιχνιδοποίησης (gamification) στο πλαίσιο της ανεστραμμένης τάξης	3,24	1,23
Είμαι σε θέση να διαμορφώσω κατάλληλα το περιεχόμενο του μαθήματός μου σύμφωνα με το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης	3,27	1,10
Είμαι σε θέση να διαμορφώσω το περιεχόμενο του μαθήματός μου για ενίσχυση της σχολικής επίδοσης των μαθητών στο πλαίσιο του μοντέλου	3,09	1,04
Έχω την ικανότητα να «αναπλαισιώσω» κατάλληλα το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Μουσικής στο πλαίσιο του μοντέλου	3,21	1,05
Εκτιμώ ότι η διδασκαλία με ανεστραμμένη τάξη καλύπτει τις ανάγκες μαθητών με υψηλές και μαθητών με χαμηλές επιδόσεις	3,61	1,03
Θεωρώ ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης συμβάλλει στην ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας στους μαθητές	3,70	1,13
Εκτιμώ ότι το μοντέλο, μέσα από τις συνεργατικές δραστηριότητες, αυξάνει τις κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών/τριών	3,64	1,14
Πιστεύω ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης ενθαρρύνει την καλλιέργεια της δημιουργικότητας των μαθητών	3,58	1,09
Θεωρώ ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης ωθεί στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών	3,73	0,88
Θεωρώ ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης υπηρετεί την ανάγκη αυτονομίας στη μαθησιακή διαδικασία των μαθητών/τριών	3,85	0,83
Εκτιμώ ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αυξάνει την υπευθυνότητα των μαθητών/τριών	3,64	1,06
Πιστεύω ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης είναι κατάλληλο για την αξιολόγηση των μαθητών/τριών στο μάθημα της Μουσικής	3,27	1,26
Πιστεύω ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αυξάνει την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού-μαθητών/τριών	3,30	1,19

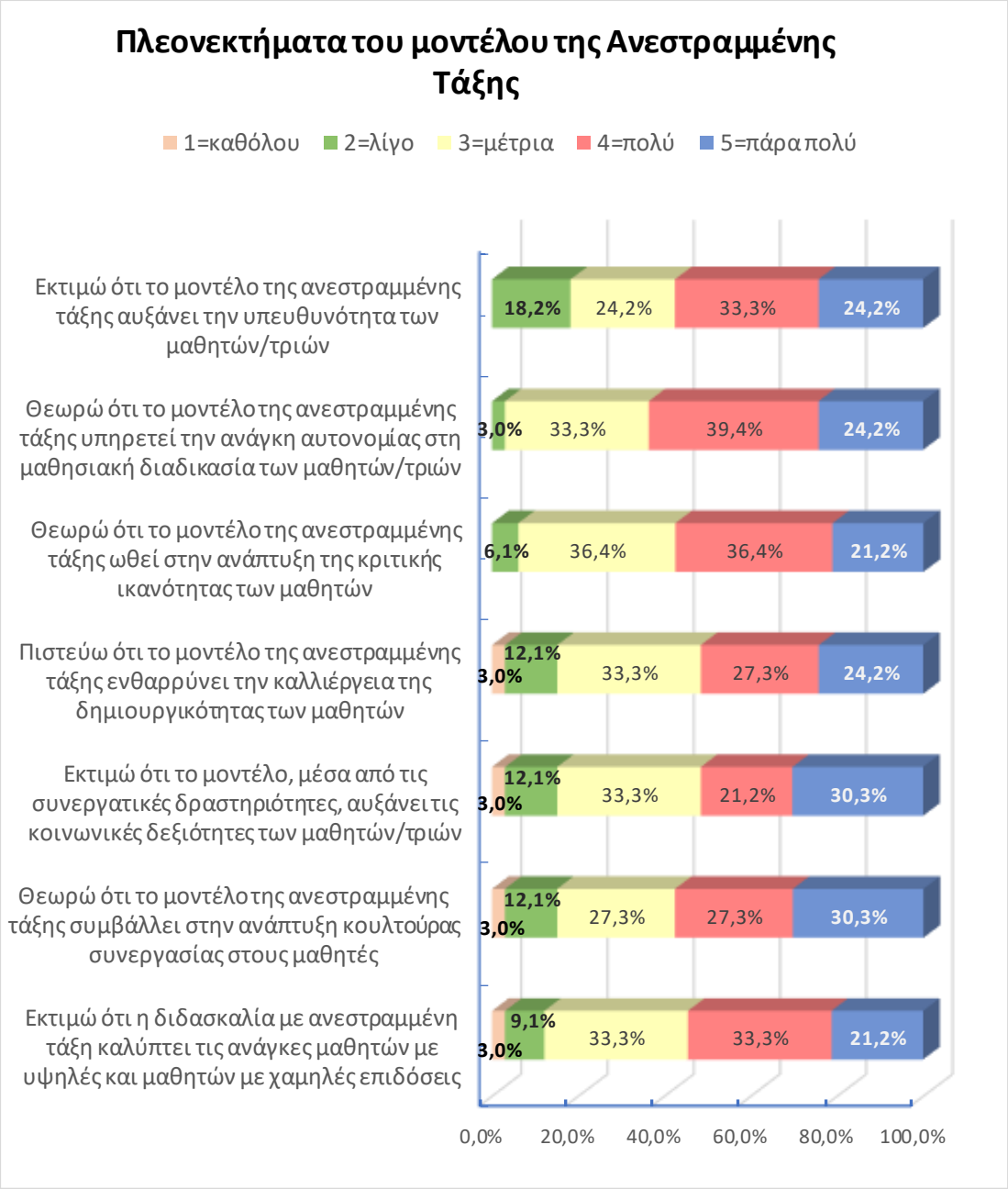

Σχήμα 2: *Απεικόνιση των πλεονεκτημάτων από την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης*

Τα αποτελέσματα σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις δυσκολίες εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση επιβεβαιώνονται και από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στα ανοικτά ερωτήματα του ερωτηματολογίου.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων στα δύο ανοικτά ερωτήματα του ερωτηματολογίου.

Ποια θεωρείτε σημαντικά εμπόδια που θα δυσκόλευαν την επιτυχή εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Μουσικής;

AT29: *«… κακή υλικοτεχνική υποδομή.»*

AT33: *«… τάξεις χωρίς προτζέκτορα, ηχεία και καλό ίντερνετ»*

AT9: *«… γενικευμένο κλίμα αδράνειας και διεκπεραίωσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.»*

AT6: *«Οι μαθητές/τριες αρνούνται να δουλέψουν στο σπίτι για το μάθημα της Μουσικής, που είναι ένα μάθημα όχι σημαντικό, όπως πιστεύουν οι περισσότεροι.»*

AT6: *«Η διδασκαλία με τον τρόπο της ανεστραμμένης τάξης απαιτεί περισσότερη δουλειά από τον εκπαιδευτικό και αναδιαμόρφωση όλων των μαθημάτων.»*.

Ποια οφέλη θεωρείτε ότι θα προκύψουν για τους μαθητές από την επιτυχή εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Μουσικής;

AU26: *«… ο μαθητής να αναλάβει υποχρεώσεις και να αποκτήσει συνέπεια»*

AU22: *«… οι μαθητές γνωρίζουν εξαρχής το θεωρητικό κομμάτι».*

AU8: *«Δεν μπορώ να γνωρίζω τα οφέλη, αφού δεν γνωρίζω τι αλλάζει στη διδασκαλία με ανεστραμμένη τάξη»*

AU32: *«Δεν νομίζω πως θα προκύψουν οφέλη. Είναι ένα μοντέλο πολυδιαφημισμένο αλλά δεν είναι το μόνο.»*

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, που περιγράφονται στην παρούσα εργασία, με την εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης καλλιεργούνται στους μαθητές δεξιότητες, όπως η συνεργατικότητα, η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη, αποτέλεσμα που αναδείχθηκε και στην έρευνα των Duker et al. (2015). Διαπιστώθηκε ακόμα ότι οι μαθητές δύνανται να αναπτύσσουν σε μεγάλο βαθμό την αυτονομία και την υπευθυνότητά τους, κάτι που διαπιστώνεται και σε άλλες έρευνες (Matthews, 2015· Santikarn & Wichadee, 2018).

Μειονεκτήματα του μοντέλου που προέκυψαν από την έρευνα και συνάδουν με τη βιβλιογραφία είναι η αύξηση του φόρτου εργασίας, καθώς και ο επιπλέον χρόνος προετοιμασίας (Grant, 2013· Hwang et al., 2015), η έλλειψη υποδομών, η σημαντικότητα της πρόσβασης στο Διαδίκτυο από όλους τους μαθητές, αλλά και η αδιαφορία που συχνά εμφανίζουν οι μαθητές (Nawi et al., 2015).

Με τη βιβλιογραφία συμφωνούν, επίσης, τα ευρήματα που αφορούν την παροχή κινήτρων στους μαθητές (Abeysekera & Dawson, 2015), η άποψη ότι δεν έχουν όλοι

οι εκπαιδευτικοί μουσικής τη δυνατότητα να εφαρμόσουν μηχανισμούς και τεχνικές παιχνιδοποίησης (Gerber & Eybers, 2021) και η πεποίθηση ότι οι εκπαιδευτικοί μουσικής μπορούν να δημιουργήσουν και να σχεδιάσουν κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της μουσικής, κάτι που αναφέρεται στους Μουζάκη κ.ά. (2017) ως πρόκληση.

Τέλος, το εύρημα ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εκπαιδευτικοί διατηρούν μια πιο ουδέτερη στάση απέναντι στα οφέλη του μοντέλου αποτελεί προβληματισμό που διαπιστώθηκε και στην έρευνα της Akbel (2018).

Από την άλλη πλευρά, ενώ οι Ha et al. (2019) διαπίστωσαν ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης συμβάλλει θετικά αυξάνοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή, στην παρούσα έρευνα δεν παρατηρήθηκε κάποια αντίστοιχη στάση από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς.

Ο κύριος περιορισμός της παρούσας έρευνας είναι το μικρό δείγμα. Θεωρείται, επομένως, σκόπιμο να πραγματοποιηθεί στο μέλλον μια εκτενέστερη έρευνα σε εθνικό επίπεδο με μεγαλύτερο δείγμα συμμετεχόντων, προκειμένου να είναι εφικτή η εξαγωγή γενικεύσιμων συμπερασμάτων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Abeysekera, L., & Dawson, P. (2015). Motivation and cognitive load in the flipped classroom: definition, rationale and a call for research. *Higher Education Research & Development, 34*(1), 1-14. https://doi.org/10.1080/07294360.2014.934336

Akbel, B. A. (2018). Students' and Instructors' Opinions on the Implementation of Flipped Learning Model for Cello Education in Turkish Music. *Journal of Education and Training Studies, 6*(8), 1-11. https://doi.org/10.11114/jets.v6i8.3256

Akcayir, G., & Akcayir, M. (2018). The flipped classroom: A review of its advantages and challenges. *Computers and Education, 126*, 334-345. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.07.021

Bergmann, J., & Sams, A. (2015). Flipped Learning: Gateway to Student Engagement. Eugene, Oregon, Washington: International Society for Technology in Education.

Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. *120th ASEE Annual Conference & Exposition, June 23-26, 2013* (pp. 23.1200.1 - 23.1200.18). Atlanta, Georgia: Association for Engineering Education - Engineering Library Division Papers. doi: 10.18260/1-2—22585

Chao, J. (2021). The application of flipped classroom in scene simulation method of music education. In M. Z. Bin & N. A. Ghaffar (Eds.), *Proceedings of the 4th International Conference on Humanities Education and Social Sciences (ICHESS 2021), October 29-31, 2021* (vol. 615, pp. 1484-1488). Xishuangbanna, China: Atlantis Press. doi: 10.2991/assehr.k.211220.250

Γραβάνης, Β. (2021). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως αυτοδύναμη εκπαίδευση εκτάκτου ανάγκης σε πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα μουσικής. Έρευνα δράσης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. https://apothesis.eap.gr/archive/item/154909

Duker, P., Gawboy, A., Hughes, B., & Shaffer, K. P. (2015). Hacking the Music Theory Classroom: Standards-Based Grading, Just-in-Time Teaching, and the Inverted Class. *Music Theory Online, 21*(1), 1-23. https://doi.org/10.30535/mto.21.1.2

Edward, C. N., Asirvatham, D., & Johar, M. G. M. (2018). Effect of blended learning and learners' characteristics on students' competence: An empirical evidence in learning oriental music. *Education and Information Technologies, 23*(6), 2587-2606. http://dx.doi.org/10.1007/s10639-018-9732-4

Gerber, A., & Eybers, S. (2021). Converting to inclusive online flipped classrooms in response to Covid-19 lockdown. *South African Journal of Higher Education, 35*(4), 34-57. https://dx.doi.org/10.20853/35-4-4285

Grant, C. (2013). First inversion: A rationale for implementing the 'flipped approach' in tertiary music courses. *Australian Journal of Music Education* (1), 3-12. Retrieved April 14, 2023 from https://www.researchgate.net/publication/324971122_First_inversion_A_rationale_for_implementing_the_%27flipped_approach%27_in_tertiary_music_courses

Ha, A. S., O'Reilly, J., Ng, J. Y. Y., & Zhang, J. H. (2019). Evaluating the flipped classroom approach in Asian higher education: Perspectives from students and teachers. *Cogent Education, 6*(1), 1-12. https://doi.org/10.1080/2331186X.2019.1638147

Harris, B. F., Harris, J., Reed, L., & Zelihic, M. M. (2016). Flipped Classroom: Another tool for your pedagogy tool box. *Developments in Business Simulation and Experiential Learning: Proceeding of the Annual ABSEL conference, 43*, 325-333. Retrieved April 4, 2023 from https://absel-ojs-ttu.tdl.org/absel/index.php/absel/article/view/3061

Hwang, G., Lai, C., & Wang, S. (2015). Seamless flipped learning: a mobile technology-enhanced flipped classroom with effective learning strategies. *Journal of Computers in Education, 2*, 449–473. https://doi.org/10.1007/s40692-015-0043-0

Hwang, G, Chen, B., & Sung, C. (2019). Impacts of flipped classrooms with peer assessment on students' effectiveness of playing musical instruments– taking amateur erhu learners as an example. *Interactive Learning Environments, 27*(8), 1047-1061. https://doi.org/10.1080/10494820.2018.1481105

Jia, R. (2019). Research on the Flipped Classroom Mode in the Teaching of Public Art Music Course. In Dr K. Dube (Ed.), *3rd International Conference on Advancement of the Theory and Practices in Education (IATPE 2019), November 22-24, 2019* (pp. 562-566). Helsinki, Finland: Francis Academic Press. doi: 10.25236/icatpe.2019.107

Καλατζής, Κ. (2022). *Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Υλικού για την Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία των Κρουστών Οργάνων σε Διαδικτυακή Τάξη* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. https://apothesis.eap.gr/archive/item/172238?lang=el

Καρανικόλα, Α., Κουτσούμπα, Μ., & Μανούσου, Ε. (2022). Σχολική εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Παραστατικές Τέχνες: μία έρευνα δράσης του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Μουσικής στο Δημοτικό Σχολείο. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά 11ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Εμπειρίες, Προκλήσεις, Προοπτικές, 11*(3Α), 118-132. https://doi.org/10.12681/icodl.3396

Matthews, W. K. (2015). Flipped Learning in the collegiate music classroom: Rethinking the undergraduate brass technique and pedagogy class. In R. Rodriquez (Ed.), *International Trumpet Guild Journal, 40*(1), 58-63. Retrieved April 5, 2023 from https://www.researchgate.net/publication/282646504_Matthews_WK_2015_Flipped_Learning_in_the_collegiate_music_classroom_Rethinking_the_undergraduate_brass_technique_and_pedagogy_class_International_Trumpet_Guild_Journal_401_58-63

Μουζάκης, Χ., Κουτρομάνος, Γ., Ζερβός, Γ., Σουδίας, Ι., & Κατσιαγιάννη, Β. (2017). Εμπειρίες από την Αξιοποίηση της Ανεστραμμένης Τάξης για την διδασκαλία των Μαθηματικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. *Πρακτικά του 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Ο Σχεδιασμός της Μάθησης, 9*(3Α), 163-178. https://doi.org/10.12681/icodl.1332

Nawi, N., Jawawi, R., Matzin, R., Jaidin, J. H., Shahrill, M., & Mundia, L. (2015). To flip or not to flip: The challenges and benefits of using flipped classroom in geography lessons in Brunei Darussalam. *Review of European Studies, 7*(12), 133-145. https://doi.org/10.5539/res.v7n12p133

Ng, D. T. K., Ng, E. H. L., & Chu, S. K.W. (2022). Engaging students in creative music making with musical instrument application in an online flipped classroom. *Education and Information Technologies, 27*, 45–64. https://doi.org/10.1007/s10639-021-10568-2

Nurfaiziyah, A., & Aminin, Z. (2021). Teachers' Perceptions on The Implementation of Flipped Classroom Model in Learning Writing. *PROJECT (Professional Journal of English Education), 4*(5), 884-892. http://dx.doi.org/10.22460/project.v4i5.p884-892

Ruokonen, I., & Ruismäki, H. (2016). E-Learning in music: A case study of learning group composing in a blended learning environment. *Procedia, Social and Behavioral Sciences*, *217*, 109-115. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.02.039

Sahin, A. N. E. (2020). Using the flipped classroom model in the history course: A learning experience. In *International Journal of Educational Methodology, 6*(1), 113-121. https://doi.org/10.12973/ijem.6.1.113

Santikarn, B., & Wichadee, S. (2018). Flipping the Classroom for English Language Learners: A Study of Learning Performance and Perceptions. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET), 13*(09), pp. 123–135. https://doi.org/10.3991/ijet.v13i09.7792

Sun, J. C.-Y., & Wu, Y.-T. (2016). Analysis of Learning Achievement and Teacher–Student Interactions in Flipped and Conventional Classrooms. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, *17*(1). https://doi.org/10.19173/irrodl.v17i1.2116

Thalluri, J., & Penman, J. (2016). To flip a class or not to flip a class: That is the question. In E. Cohen (Ed.), *Proceedings of the Informing Science & IT Education Conference (InSITE), June 27 to July 1, 2016* (pp. 147-157). Vilnius, Lithuania: Informing Science Institute (ISI). Retrieved March 20, 2023 from https://www.researchgate.net/publication/305655555_To_Flip_a_Class_or_Not_to_Flip_a_Class_That_is_the_Question

Urgilés, J., Carrión, G., Pinos-Vélez, V., Abril-Ulloa, V., & Quinde-Herrera, K. (2019). Experiences in the application of the Flipped Learning model in a Music Technology course. *MASKANA, 10*(2), 15-20. doi: 10.18537/mskn.10.02.02

Wang, H. (2018). The Application of Flipped Classroom in Colleges and Universities Piano Collective Classes. *Creative Education, 9*(7), 1021-1026. https://doi.org/10.4236/ce.2018.97075

Waycott, J., Bennett, S., Kennedy, G., Dalgarno, B., & Gray, K. (2010). Digital divides? Student and staff perceptions of information and communication technologies. *Computers & Education, 54*(4), 1202-1211. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.11.006

Weiger, E. A. (2021). Flipped lessons and the secondary-level performance-based music classroom: A review of literature and suggestions for practice. *Update: Applications of Research in Music Education, 39*(2), 44-53. https://doi.org/10.1177/8755123320953629

Wikan, G., & Molster, T. (2011). Norwegian secondary school teachers and ICT. *European Journal of Teacher Education, 34*(2), 209-218. https://doi.org/10.1080/02619768.2010.543671

Zainuddin, Z., & Halili, S. H. (2016). Flipped Classroom Research and Trends from Different Fields of Study. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 17*(3), 313-340. https://doi.org/10.19173/irrodl.v17i3.2274

Zainuddin, Z., & Perera, C. J. (2017). Exploring students' competence, autonomy and relatedness in the flipped classroom pedagogical model. *Journal of Further and Higher Education, 43*(1), 115-126. https://doi.org/10.1080/0309877X.2017.1356916

Zawilinski, L., Shattuck, J., & Hansen, D. (2020). Professional Development to Promote Active Learning in the Flipped Classroom: A Faculty Perspective. *College Teaching, 68(2), 87-102.* doi: 10.1080/87567555.2020.1753643